באמצע הקדש ליתא אמר ליה לפי שאינה בסוף הקדש אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא באמצע הקדש מיהא איתא ולוסיף נמי חומש אמר ליה הרי הוא כסוף הקדש מה סוף הקדש אינו מוסיף חומש אף אמצע הקדש אינו מוסיף חומש אמר ליה רב זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מאי חזית דמדמית ליה לסוף הקדש נדמייה לתחילת הקדש א"ל מסתברא לסוף הקדש הו"ל לדמויי שכן נתפס מנתפס אדרבה לתחילת הקדש הוה ליה לדמויי שכן דבר שיש אחריו קדושה מדבר שיש אחריו קדושה [א]כדאמר רבא [1]העולה עולה ראשונה ה"נ הטמאה טמאה ראשונה תניא כוותיה דריב"ל פרה זו תחת פרה של הקדש טלית זו תחת טלית של הקדש הקדשו פדוי ויד הקדש על העליונה פרה זו בחמש סלעים תחת פרה של הקדש טלית זו בחמש סלעים תחת טלית של הקדש הקדשו פדוי על הקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אין מוסיף חומש:

מתני' האונאה ארבעה כסף והטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה חמש פרוטות הן ההודאה שוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי: **גמ'** תנינא חדא זימנא האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה אצטריכא ליה הא נמי תנינא שבועת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה סיפא אצטריכא ליה דקתני חמש פרוטות הן: חמש פרוטות הן וכו': וליתני נמי האונאה פרוטה אמר רב כהנא זאת אומרת אין אונאה לפרוטות ולוי אמר יש אונאה לפרוטות וכן תני לוי במתניתיה חמש פרוטות הן האונאה פרוטה וההודאה פרוטה וקידושי אשה בפרוטה וגזל בפרוטה וישיבת הדיינין בפרוטה ותנא דידן מאי טעמא לא קתני ישיבת הדיינין תנא ליה גזל ומי לא תני גזל וקתני אבידה הנך אצטריכא ליה גזל הגוזל מחבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו ואפילו למדי אבידה המוצא אבידה שוה פרוטה חייב להכריז ואע"ג דזל ולוי מאי טעמא לא תני אבידה בפרוטה תנא ליה גזל ומי לא קתני גזל וקתני ישיבת הדיינין ישיבת הדיינין אצטריכא ליה לאפוקי מדרב קטינא דא"ר קטינא ב"ד נזקקין אפילו לפחות משוה פרוטה ולוי מ"ט לא קתני הקדש בחולין קמיירי בקדשי' לא קמיירי אלא תנא דידן דקא מיירי בקדשים נתני מעשר בפרוטה כמאן דאמר אין בחומשו פרוטה וליתני חומש מעשר בפרוטה בקרנא קא מיירי בחומש לא קא מיירי גופא אמר רב קטינא ב"ד נזקקין אפילו לפחות משוה פרוטה מתיב רבא [2]ואת אשר חטא מן הקדש ישלם

לרבות

באמצע הקדש ליתא. נהי דבסוף הקדש לא משכחת לה משום דלאו למזבח חזיא ולא לשקעה בבנין מיהו בהקדש שני משכחת לה שמתפיסה תחת אחר וחוזר ופודה אותה: **לפי שאינה כסוף הקדש.** ומשום הכי אימעיט אמצע הקדש מינה כדמפרש ואזיל (א)(**סוף הקדש.** אמצע הקדש) מדמינן לסוף הקדש: **מה סוף הקדש.** נפקא לן מינה דממעט מחומש: **אף אמצע הקדש כו'.** וסוף הקדש ודאי בלא מיעוטא דקרא נמי לא שייך ביה חומש דהא לא פריק ליה מיהו אהני מיעוטא דקרא לדמויי ליה אמצע הקדש דבלאו מיעוטא לא מצית למיגמר אמצע הקדש מסוף הקדש דהתם משום דלא שייכא ביה חומש הוא: **כדאמר רבא כו'.** כלומר בהדיא אימעיט אמצע הקדש מינה כדאמר רבא בסדר יומא (ד' לד.): **העולה.** דכתיב גבי סדר המערכה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה העולה ה' יתירה דריש שתהא היא ראשונה שלא יהא הקטר קודם לתמיד של שחר: **הקדשו פדוי.** אע"פ שלא שם דמים קצובין דקיימא לן (ב) הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל ושרי לאיתהנויי מיניה ומיהו יד הקדש על העליונה שאם דמים הללו יתירים על דמי ההקדש קנה הקדש ואם הקדש יתר עליהם ישלים על כרחו: **טלית זו בחמש סלעים כו' הקדשו פדוי.** אע"פ שאינו שוה ולא תימא הואיל ושם לה דמים ואינה שוה כמה שאמר אין דבריו כלום אלא הקדש פדוי והוא ישלים: **על הקדש שני.** אם חזר ופדה את זה: **מתני' האונאה ארבעה כסף.** למקח סלע וכדאמרינן דהוה ליה שתות: **והטענה שתי כסף.** שאין שבועת הדיינין על הטענה פחותה משתי מעות כסף שיטענו שוה שתי כסף יש לי בידך וזה יודה לו מהם שוה פרוטה ויכפור השאר או יודה הכל ויכפור פרוטה: **וההודאה שוה פרוטה.** כדפרשינן להיות הודאה במקצת ויתחייב שבועה: **המוצא שוה פרוטה כו'.** אבל בציר מהכי לא כדאמרן (לעיל ד' כז.) מאשר תאבד ממנו פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה: **יוליכנו אחריו.** אם הודה שנשבע לשקר דלא הויא ליה כפרה עד שיחזירנו לידו ממש ולא לשלוחו כדכתיב (במדבר ה) ונתן לאשר אשם לו: **גמ' וניתני נמי האונאה פרוטה.** כגון אם היה המקח בשש פרוטות: **אין אונאה לפרוטות.** בפחות מאיסר שהוא מטבע של כסף: **וגזל בפרוטה.** לחייבו קרבן שבועה אם נשבע לשקר ולהוליכו אחריו: **וישיבת הדיינין בפרוטה.** למי שיש לו עדים או שחייב מודה ודוחהו מלשלם ישבו הדיינין ויכופו אותו: **תנא גזל.** מכיון דתנא גזל בפרוטה ש"מ ממונא הוא וכפינן: **הנך אצטריך ליה גזל.** לאשמועינן דיוליכנו אחריו: **אע"ג דזל.** בין מציאה להכרזה: **ליתני מעשר בפרוטה.** דבציר מהכי לא תפיס פדיונו:

לרבות

ליתא התם מה יש לי לרבות פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מנין לרבות קדשי קדשים וקדשים קלים ת"ל בבהמה טמאה ואם כל בהמה טמאה וכי פריך לעיל בשלמא כולה לשמים למעוטי קדשים קלים דליכא מעילה לא מסיק אדעתיה מסוף הברייתא דמרבה אף קדשים קלים:

נדמייה לתחילת הקדש. וא"ת אם כן קרא למה לי אי למעוטי סוף הקדש הא אין חומש שייך בו כיון שאין נפדה עוד וי"ל כגון שלקח אבנים כדי לשקען בבנין ונמלך עליהם לפדותם ומקרי אפ"ה סוף הקדש כיון שמתחילה היה דעתו לשקען אי נמי כגון שנפל הבנין ורוצה לפדות האבנים אי נמי אברייתא פריך מנ"ל למעוטי אמצע הקדש דלמא קרא לא אתא אלא למעוטי אין כולה לשמים:

העולה עולה ראשונה. הכתובה ראשונה בקרבנות בפרשת פינחס והיינו תמיד של שחר וכן פי' רש"י פרק תמיד נשחט (פסחים דף נח: ושם) אי נמי ראשונה שהקריבו ישראל במדבר [למאן] דאמר (ט)דעולת תמיד הואי אי נמי ראשונה לחינוך המזבח כדאמר בהתכלת (מנחות דף מט. ושם) אין מחנכין את המזבח אלא בתמיד השחר:

פרה זו תחת פרה של הקדש הקדשו פדוי. וא"ת והכתיב (ויקרא כז) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש וי"ל דהכא מיירי בקדשי בדק הבית ואפילו בתמימים דאמר בריש תמורה (ד' ה:) המתפיס תמימים לבדק הבית אע"פ שעובר בלא תעשה מה שעשה עשוי *והא דאמרי' התם כל הראוי לגבי המזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם היינו דכשפודין אותו מוכרין אותו לצרכי עולות אי נמי מיירי אפילו בקדשי מזבח וכגון שקדם המום להקדש דאינו עושה תמורה אבל אין לפרש דמיירי אפילו קדם הקדשו למומו וכגון דידו אקודש(י) דלא עביד תמורה אלא היכא דאתא ידו אחולין דפרה זו תחת פרה של הקדש משמע דידו אחולין:

טלית זו בחמש סלעים הקדשו פדוי. הכא לא גרסינן יד הקדש על העליונה דכיון שנתכוון לחלל הקדש אפילו שוה הרבה על דבר מועט מחולל כדקאמר שמחולל לקמן אבל ברישא שלא הוזכר שום שוה לא היה בדעתו לקנות ההקדש אלא לחללו שוה בשוה לכך ישלים ואם הותיר יד הקדש על העליונה ולכך לא עירב לשנות הבבות יחד:

ותנא דידן מאי טעמא לא תני ישיבת הדיינין. תימה ליתני דלית ליה דרב קטינא דנזקקין אפילו לפחות משוה פרוטה דבסמוך אמר דלוי דתני ישיבת הדיינין לא איצטריך אלא לאפוקי דרב קטינא וי"ל דמסקינן דבתחילת דין מודה רב קטינא דבעינן שוה פרוטה להכי פריך ותנא דידן ליתני ישיבת הדיינין דמשמע תחילת ישיבה וכי משני אלוי לאפוקי דרב קטינא (מ)סבר דרב קטינא אית ליה דנזקקין אפילו להתחיל ולישב:

כמאן

מסורת הש"ס

א) פסחים נח: יומא לד. ב"ק קיא. מנחות מט. תמיד כח: [כתובות קו: זבחים קג.], ב) [עי' תוס' גיטין יג: ד"ה פחות], ג) ב"ק קג., ד) [לעיל מט:], ה) קדושין יא: שבועות לח: [בכורות נ:], ו) [לקמן נו:], ז) ב"ק קג., ח) לעיל נג., ט) ר"ת מ"ז, י) [דברים כב], כ) [חגיגה י.], ל) [כדאיתא בתמורה כ.], מ) פ"א סבר דמשמע ישיבת הדיינין אפי' בגמר דין,

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כסוף הקדש: (ב) ד"ה הקדשו פדוי וכו' דקיימא לן. נ"ב ע"ל דף נו ע"א:

◆

מוסף רש"י

העולה עולה ראשונה. מדלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה תיד העולה החשובה האמורה תחלה לכל העולות והיינו עולת תמיד דפרשת קרבנות (בפ' פנחס) דקרבן תמיד כתיב ברישא (פסחים נח:). **או:** העולה משמע העולה תהא הראשונה לכל הקרבנות (מנחות מט:). דאי לאוריי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה ושלמים, נכתוב וערך עליה (יומא לד.). **או:** העולה משמע העולה האמורה ראשון בסדרי קרבנות והיא עולת הבקר, שנאמר ואמרת להם זה האשה כו', וה"א יתירא קא דריש (כתובות קו. ובעיו"ז זבחים קג.). **ונשבע לו.** על שקר והודה, יוליכנו אחריו אפילו למדי. דאין לו כפרה עד שיחזיר לנגזל עצמו דכתיב (ויקרא ה) לאשר הוא לו וגו' וגבי נשבע לשקר כתיב (ב"ק קג.). **האונאה ארבעה כסף.** מעות כסף שהם שש בדינר, מעשרים וארבעה כסף לסלע. אם היה המקח כדמי הסלע שהוא כ"ד מעות דהשתא הויא אונאה שתות למקח, חייב להשיב לו כל אונאתו ארבעה כסף (לעיל מט:). **שבועת הדיינין.** שהדיינים משביעין ע"י הודאת מקצת הטענה, שלימדוה אשר יאמר כי הוא זה (שמות כב) וכתב עליו ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו, היינו שבועה (שבועות לח:). **הטענה שתי כסף.** הטענה שהטוענה בעלה על ידי לא תהא פחות משתי כסף (שם) אינו נשבע אם כן טענו שתי מעות שהן שליש דינר (בכורות נ:). **וההודאה.** שהודאתו לישבע, להתחייב שבועה שלא יהא פחות מפרוטה, וכגמ' פליגי רב ושמואל [illegible] של טענה היא, או צריך שתהא טענת הכפירה של כסף [illegible] (שבועות לח ובכורות יא.). **אין בחומשו פרוטה.** שנינו דלאו כל גאולה הוא עד שיהא בו שוה ארבע פרוטות כדי שיהא לאו לתוספת חומשו (לעיל נג.).

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"א מהל' תמידין הל' ג]:

קכד ב ג מיי' פ"ז מהל' ערכין הל' יא:

קכה ד ה מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען הל' א סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' פח סעי' א:

קכו ו מיי' פ"ג מהל' אישות הל' א סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לא סעי' א [וסי' כו סעי' א]:

קכז ז מיי' פ"א מהל' מעילה הל' א סמג עשין רי:

קכח ח מיי' פי"א מהל' גזילה ואבידה הל' יב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רנט סעי' ב וסי' רסב סעי' א:

קכט ט מיי' שם פ"ז הל' ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שס סעי' א:

קל י מיי' פי"ב מהל' מכירה הל' ד סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכז סעי' ה:

קלא כ מיי' פ"כ מהל' סנהדרין הל' יא סמג עשין קז טוש"ע ח"מ סי' ו:

קלב ל מיי' פי"ג מהל' גזילה ואבידה הל' א סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' רסב סעי' א:

קלג מ מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל' ד סמג עשין קלו:

◆

תורה אור השלם

1 וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה

2 וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה טז

◆

גליון הש"ם

תוד"ה פרה זו וכו'. והא דאמרינן התם דף לג ע"ב: